יתברך מוז מען מאַכן שטענדיק, בכל רגע ורגע, וואָרום דאָס איז דאָך כל האדם, אני (לא) נבראתי (אלא) לשמש את קוני [34], במילא ליגט דער חיוב צו זיין שטענדיק, יעדע רגע, בשמחה.

יג. דאָס וואָס אַמאָל דאַרף זיין דער סדר עבודה אין צווייטן קו, אין פאַרקערטן קו פון שמחה — וועט מען דאָס אויך פאַרשטיין לויט ווי עס ווערט דערקלערט אין דעם מאמר, דער סדר ווי מען מאַכט אַ דירה לו יתברך, על דרך משל ווי מען מאַכט אַ דירה פאַר אַ מלך בשר ודם. די ערשטע זאַך מוז מען דעם אָרט אויס־רייניקן פון יעדן שמוץ כו' און דער־נאָך באַפוצט מען דאָס מיט שיינע כלים בכדי עס זאָל זיין ראוי לדירת המלך.

אַזוי איז דאָס אויך אין עבודה רוחנית. מען מוז פריער אַרויסנעמען דעם שמוץ וכו', וואָס דאָס טוט זיך אויף דורך דעם קו המרירות. און דאָס איז די עבודה פון חודש אב, ממעטין בשמחה, בכדי אַרויסצונעמען די ענינים פון ומפני חטאינו גלינו מארצנו. דאָס איז אָבער מער ניט ווי אַ הכנה צו אַ דירה, די דירה אַליין מאַכט מען דורך שמחה.

יד. דאָס וואָס עס שטייט אין גמרא אויף דעם ענין פון משנכנס אדר מרבין בשמחה דער דיוק כשם, וואָס דערפון איז משמע אַז דער משנכנס אדר מרבין קומט אַרויס פון דעם משנכנס אב ממעטין, איז דאָס פאַרשטאַנדיק לויט דעם וואָס ווערט דערקלערט אין חסידות [35], אַז דער יתרון האור קומט מתוך החושך דוקא. במילא איז פאַרשטאַנדיק אַז ווער רופט אַרויס אין אדר דעם בלי גבול פון שמחה, עד דלא ידעי — דאָס קומט פון חושך דוקא, ד. ה. די עבודה פון אתכפיא סטרא אחרא דורך מרירות, דעמאָלט איז די שמחה גאָר גרויס, אָן אַ גרענעץ.

און דאָס איז דער טעם וואָס דוקא אין חודש אדר איז די שמחה אָן אַ גרענעץ, ווייל דעמאָלט איז דאָס געקומען מתוך החושך, ווי עס שטייט ורבים מעמי הארץ מתיהדים, עמי הארץ, ג' קליפות הטמאות, זיי אַליין זיינען מתיהדים, געוואָרן יהודים, כופרים בעבודה זרה ומודים בכל התורה [36].

און מצד דער עבודה, ווערט דער יתרון האור, אַז פורים איז דער חיוב השמחה עד דלא ידעי, און אויך דעם גאַנצן חודש אדר דאַרף זיין שמחה בריבוי, ווי ער זאָגט והחודש אשר נהפך, דער גאַנצער חודש אדר.

(משיחות שבת מברכים אדר, תשט"ז)

פרשת פקודי

א. אין תורה בכלל, און אין תורה שבכתב בפרט, איז יעדער וואָרט און אפילו יעדער אות בדיוק און אויס־גערעכנט. פיל הלכות ווערן אָפּגע־לערנט פון איינצלנע ווערטער אָדער אפילו פון איינצלנע אותיות פון תורה. פונדעסטוועגן ווערט אין די פרשיות

34) קדושין פב, א.

35) תניא פכ"ו. באתי לגני תש"י פ"א.

36) נדרים כה, א.

ויקהל און פקודי איבערגע׳חזר׳ט די אויספירלעכע באַשרייבונג פון די כלי המשכן און לבושי כהונה, וועלכע זיינען שוין איינמאָל באַשריבן געוואָרן בפרטי פרטיות אין די פרשיות תרומה און תצוה.

אין פלוג האָט דאָך די תורה געקענט זאָגן בקיצור אַז די אידן האָבן געמאַכט די כלי המשכן און בגדי כהונה ווי דער אויבערשטער האָט געהייסן משה׳ן, און אַזוי אַרום פאַרשפּאָרן צענדליקער פסוקים?

ב. דער טעם וואָס אַ סך הלכות שטייען ניט בפירוש אין תורה און מען דאַרף זיי אָפּלערנען פון איינצלנע אותיות איז, וויבאַלד אַז מען קען וויסן די הלכות פון אַן איבעריקן וואָרט אָדער אַן אות אין דער תורה, איז אויב זיי וואָלטן שטיין בפירוש, וואָלט דאָס דאָך געווען אַ יתור דברים (איבעריקע רייד).

דאָס איז אויך דער טעם וואָס אַ סך דינים שטייען אין משנה בלויז מיט אַ רמז און אין גמרא זיינען זיי באריכות[1]. ווארום משנה איז דאָך בלשון קצרה לגבי גמרא. איז אויב מצד דעם סגנון און דיוק לשון המשנה קען מען אָפּלערנען די דינים פון אַ רמז, וואָלט זייער שטיין בפירוש, געווען אַ יתור דברים. און אַזוי איז אויך גמרא לגבי ראשונים, און ראשונים לגבי אחרונים.

לויט דעם, איז די דערמאַנטע קשיא נאָך שטאַרקער: אין פלוג איז דאָך די גאַנצע באַשרייבונג פון מעשה המשכן אין פרשיות ויקהל־פקודי אַ יתור דברים?

ג. דער תירוץ אויף דעם איז אויף דעם זעלבן וועג ווי דער תירוץ וואָס ווערט געגעבן אויף אַן ענלעכער קשיא:

פאַרוואָס זיינען איבערגע׳חזר׳ט געוואָרן די קרבנות פון די נשיאים אין פרשת נשא צוועלף מאָל מיט אַלע פרטים, אין פלוג האָט דאָך געקענט שטיין ביי יעדער נשיא אַז ער האָט געבראַכט דעם זעלבן קרבן ווי דער פריערדיקער נשיא?

דער תירוץ אויף דעם איז, אַז יעדער נשיא האָט ביי זיין קרבן אויפגעטאָן אַנדערע ענינים, אַנדערע המשכות, ווי ס׳איז מרומז אין מדרש פרשת נשא[2]. דערפאַר קען ניט שטיין אין תורה אַז ער האָט געבראַכט אַזוי ווי דער פריערדיקער נשיא, ווארום יעדער איינער האָט ממשיך געווען אַן אַנדער המשכה.

ד. על דרך זה קען מען פאַרענטפערן די קשיא וועגן די סדרות ויקהל־פקודי:

דער משכן וואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו משה׳ן, ווי ער ווערט באַשריבן אין פרשיות תרומה ותצוה, און דער משכן וואָס די אידן האָבן געמאַכט לויט ווי עס ווערט דערציילט אין פרשיות ויקהל ופקודי, זיינען מרמז אויף צוויי באַזונדערע משכנות, ובלשון רז״ל[3]: משכן למטן משכן למעלן, און דערפאַר רעכנט ער אויס אַלע פרטים נאָך אַמאָל.

ובפרטיות: די כלי המשכן און לבושי כהונה ווי זיי זיינען צוערשט

---

1) זע תענית כא, א. הקדמת הרמב״ם לפירוש המשניות רד״ה אח״כ ראה.

2) מדרש רבה פי״ג־י״ד און ווייטער. זע תורה אור ח, ב. לקוטי תורה ברכה צח, ג.

3) במדבר רבה פי״ב, יב ובכ״מ.

געזאָגט געוואָרן (תרומה־תצוה) איז דאָס א) פון אויבערשטן, ב) צו משה רבינו, וואָס די מעלה דערפון ובפרט אין דעם ענין — איז אין דרייען:

א) שומע ומקבל הדבור, משה, איז א נשמה דאצילות, ד. ה. אַז זיי־ ענדיק דאָ למטה איז ער געווען ווי אין עולם האצילות ממש, און ווי דער מאמר רז״ל שכינה מדברת מתוך גרונו.

כאָטש אַלע נשמות נעמען זיך דאָך פון אצילות, אָבער דאָס איז נאָר אַז זייער שורש איז אין אצילות [4], דאַקעגן נשמות דאצילות מיינט — אַז אויך למטה זיינען זיי אין דער מדריגה פון אצילות.

כאָטש עס איז פאַראַן אַ חילוק צווישן די נשמות ביז די כלים דאצי־ לות, אַזוי ווי עס שטייט אין אגרת הקדש [5]: שכבר יצאו ונפרדו מהכלים (וועלכע זיינען שוין אַרויס און האָבן זיך שוין אָפּגעטיילט פון כלים), וואָס דאָס גייט אויף נשמות דאצילות, פונ־ דעסטוועגן זיינען זיי נאָך אַלץ אין דער מדריגה פון אצילות.

ב) דער אופן ווי אַזוי ער האָט מקבל געווען דעם דיבור און די נבואה — איז: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה [6]. אין דעם גופא זיי־ נען פאַראַן צוויי פרטים: א) משה עמד על עמדו [7] בשעת גילוי הנבואה, ניט ווי אַנדערע נביאים. ב) משה׳ס נבואה איז געווען בבחינת „זה״ און ניט בבחינת „כה״. ד. ה. אַז ביי

אַלע נביאים האָט זייער גשמיות׳די־ קער גוף מבלבל געווען אפילו צום גילוי פון „כה״, אָבער ביי משה רבינו איז זיין גוף געווען אַ כלי אפילו צו בחינת „זה״.

ג) מקום הקבלה איז געווען אין הר סיני [8], וואָס דעמאָלט איז משה געשטאַנען אויף אַ העכערער מדריגה ווי ווען ער איז געווען למטה, והראי׳: דאָרטן איז דאָך לחם לא אכל ומים לא שתה [9] (ברויט האָט ער ניט גע־ געסן און וואַסער ניט געטרונקען), כאָטש אַז אויך נאָכדעם ווי משה „ירד מן ההר״ איז זיין עסן און טרינקען געווען אַנדערש ווי ביי אַלע מענטשן.

פון דעם אַלעמען איז פאַרשטענד־ לעך, אַז אַזאַ משכן איז געמאַכט ניט פון גשמיות׳דיקע גאָלד און זיל־ בער וכו׳ [10].

אָבער די כלי המקדש און לבושי כהונה אַזוי ווי זיי ווערן באַשריבן אין ויקהל־פקודי זיינען זיי געמאַכט געוואָרן: א) דורך אידן, וואָס רוב הנשמות זיינען נשמות דבריאה יצירה עשי׳ [11], ב) דאָ למטה, ג) פון זהב וכסף ונחושת וכו׳ גשמיים.

ה. פונדעסטוועגן, ניט געקוקט אויף דעם גרויסן אונטערשייד פון דעם „בכח״ און דעם „בפועל״, איז ווען האָט זיך אויסגעפירט דער תכלית

---

4) זע אויבן עמוד 16.

5) סימן כ.

6) דברים לד, י.

7) רמב״ם הלכות יסודי התורה פ״ז ה״ו.

8) זהר ח״ב קנט, א. זע אויך במדבר רבה פי״ב, ח. וכנראה מדרשות חלוקות הן על הש״ס (מנחות כט, א). ומה שהקשה בעין יעקב (שם ובברכות נה, א) — בזהר שם מקשה לה ומפרק לה.

9) שמות לד, כח.

10) זע במדבר רבה פי״ב, ח: אש אדומה כו׳.

11) תורה אור ד״ה ואלה המשפטים.

הרצון פון דעם אויבערשטן און ווען איז מקוים געווארן זיין הבטחה פון ושכנתי בתוכם? — דוקא אין גשמיות'דיקן משכן פון ויקהל פקודי און ניט אין רוחניות'דיקן משכן פון דעם „הראת בהר", ווי ער זאגט אין מדרש דארט.

ווארום נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים דוקא, און ווי ער זאגט אין תניא [12], גייט דאס אויפן עולם הזה שאין תחתון למטה ממנו. כאטש ער איז א גשמי און א חומרי און דערצו נאך איז דארט א חושך כפול ומכופל, ווי ער רעכנט אויס בפרטיות אין תניא, פונדעסטוועגן, און מצד דעם גופא, פירט זיך אויס דער תכלית הכוונה אין עולם הזה דוקא.

— דערמיט איז בעסער פארשטאנדיק די קשיא וואס מען פרעגט אויף די אבנים טובות וואס די נשיאים האבן געבראכט פארן בית המקדש, וויבאלד עס איז געוועזן מעשה ניסים [13], ווי אזוי האט מען געקענט מאכן דערפון בגדי כהונה? דער גאנצער תכלית פון משכן און מקדש איז דאך, מען זאל זיי מאכן פון דברים גשמיים דוקא — דארף דאך דאס ניט זיין קיין מעשה ניסים, נאר ענינים וואס זיינען אנגעטאן אין טבע.

ו. דער מוסר השכל פאר אונז איז, אז מ'זאל ביי זיך ניט זיין אראפגעפאלן טראכטנדיק ווי קומט מען צו טאן א זאך פון רצון העליון און מכוון זיין צו דער כוונה עליונה, בשעת מען ווייס אין וואס פאר א מצב מען שטייט, און בכלל געפינט מען זיך דאך אין חושך כפול ומכופל פון דעם ביטערן גלות, — דארף ער זיך באַרעכענען אַז ניט קוקנדיק אויף דעם, זאגט דער אויבערשטער צו, אַז אויב מ'איז נאר א נדיב לב, דאס הייסט, אז מ'טוט א זאך מיט אידישע ווארעמקייט און האַרציקייט, איז דאן — ושכנתי בתוכם, דער אויבערשטער העלפט אויספירן און מכוון זיין צו דער כוונה עליונה.

ז. די צוויי משכנות זיינען מרומז אין אנהויב פון דער פרשה — אלה פקודי המשכן משכן העדות. וואס אין פלוג האט געדארפט שטיין אלה פקודי משכן העדות, פארוואס שטייט צוויי מאל משכן? נאר דאס זיינען די צוויי משכנות, דער משכן וואס דער אויבערשטער האט באוויזן צו משה'ן און דער משכן וואס די אידן האבן געבויט.

דער ווארט „עדות" שטייט ניט ביי דעם ערשטן משכן, וואס דער אויבערשטער האט באוויזן, נאר דוקא ביי דעם צווייטן משכן וואס אידן האבן געבויט.

דער ענין פון עדות איז דוקא אויף א פארבארגענער זאך. אויף אן אפענער זאך דארף מען קיין עדות ניט (דערפאר איז דאך דער דין אז אויף קדוש החודש כאטש עס דארף זיין עדות, אויב אבער בית דין האבן אליין געזען די לבנה, קענען זיי מקדש זיין דעם חודש אן קבלת עדות, דלא תהא שמיעה גדולה מראי') [14]. נאך מער — אויף מילתא דעבידא לאגלויי דארף מען אויך ניט

12) פרק ל"ו.
13) יומא עה, א.
14) ראש השנה כה, ב.

קיין עדות גמורה[15]), דער גאַנצער ענין פון עדות איז נאָר אויף אַ דבר הנעלם (אַ פאַרבאָרגענע זאַך).

לויט דעם וועט מען פאַרשטיין, וואָס דער וואָרט „עדות" שטייט דוקא ביי דעם צווייטן משכן, און דאָס איז צוליב צוויי טעמים:

א) דער משכן איז געווען מעשי ידי אדם, און פון דברים גשמיים, וואָס עס איז ניט אלקות בגלוי, דאַרף מען אויף דעם האָבן עדות. אָבער דער ערשטער משכן, איז אַ רוחני, בגלוי, דאַרף מען אויף אים קיין עדות ניט.

ב) דורך דעם משכן הגשמי דוקא איז מען ממשיך עצמות וואָס דאָס איז העכער פון אַלע גילויים — אַ זאַך וואָס איז אינגאַנצן פאַרבאָרגן[16]).

אין דעם משכן וואָס דער אויבער־שטער האָט באַוויזן משה'ן זיינען גע־ווען גילויים, המשכות, הארות והש־פעות, אָבער ניט עצמות, דאַקעגן אין דעם משכן וואָס די אידן האָבן געבויט בגשמיות, דאָרטן דוקא איז געווען דער ושכנתי בתוכם, וואָס דאָס מיינט המשכת העצמות.

כאָטש אַז דער משכן וואָס די אידן האָבן געבויט איז געווען פון דברים גשמיים, מ'האָט גענומען זהב כסף ונחושת און פון זיי אויפגעבויט אַ משכן, גאָלד און זילבער און קופער כפשוטו;

אָבער היא הנותנת, ווי עס ווערט דערקלערט אין חסידות, אַז עיקר שכינה בתחתונים היתה, ניט גילויים, נאָר עיקר שכינה[17]).

ח. דערמיט וועט מען אויך פאַר־שטיין וואָס עס שטייט אין ירושלמי[18]), בכל יום אדם מתפלל שמונה עשרה... כנגד י"ח ציוויין שכתוב בפרשת משכן שני. משכן ראשון רופט אָן דער ירושלמי דעם משכן וואָס אין פרשת תרומה־תצוה. משכן שני רופט ער אָן דעם משכן וואָס אין פרשת ויקהל ופקודי. און אַזוי ווי אין משכן שני שטייט אַכצן מאָל כאשר צוה, ווער־פאַר דאַוונט מען ח"י ברכות.

באַווארנט דער ירושלמי באַלד אויפן אָרט: אין פלוג איז דאָך פאַ־ראַן נייַנצן מאָל כאשר צוה, ענט־פערט ער דאָרט: ובלבד מן ואתו אהליאב בן אחיסמך עד סופי' דסיפרא. ד. ה. אַז מען רעכנט נאָר דעם לשון כאשר צוה וואָס שטייט ביי בצלאל און אהליאב צוזאַמען, אָבער דאָס וואָס ס'שטייט כאשר צוה ביי בצלאל'ן אַליין, גייט ניט אַריין אין חשבון. אין פלוג איז ניט פאַר־שטאַנדיק: א) וואָס איז די שייכות פון ח"י ברכות פון תפלה צו די ח"י מאָל כאשר צוה. ב) וואָס איז דער פאַרבונד פון תפלה מיט משכן שני דוקא. ג) פאַרוואָס רעכנט מען כאשר צוה אַנטקעגן די ח"י ברכות נאָר וואו עס ווערט דערמאָנט אויך אהליאב.

נאָך מער איז ניט פאַרשטאַנדיק, עס איז דאָך ידוע[19]) אַז תפלה איז מלשון חיבור (אַזוי ווי התופל כלי חרס, נפתולי נפתלתי), וואָס דער ענין פון תפלה איז דער חיבור און פאַרבונד פון דעם דאַוונער צו אלקות, האָט דאָך דאָס געדאַרפט האָבן אַ

15) ראש השנה כב, ב.

16) זע ספר המאמרים ת"ש עמוד 51.

17) זע ד"ה באתי לגני תשי"א (סה"מ באתי לגני ע' כט ואילך. סה"מ מלוקט ח"א ע' ג ואילך).

18) ברכות פ"ד ה"ג.

19) תורה אור עט, סע"ד.

שייכות צו בצלאל'ן אליין, וואס ער איז פון שבט יהודה, מערער ווי צו אהליאב, למטה דן, ווייל: א) שבט יהודה איז דער דערהויבנסטער צווישן שבטים, (ווי עס שטייט אין מדרש [20]) אז דערפאר האט מען אויסגעקליבן בצלאל ואהליאב דוקא, צוליב המעולה שבשבטים והירוד שבשבטים), ב) יהודה איז מלשון הודאה, און האט בפרט א שייכות צו שמונה עשרה [21]), דער ענין הדבי־קות שבתפלה קען זיין נאר דורך הודאה וביטול, איז פארוואס האט עס א שייכות מיט דערמאנען אהליאב'ן דוקא?

ט. אויפן פסוק סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, זאגט דער זהר [22]): סולם דא צלותא — תפלה. אין מדרש [23]) שטייט: סולם זה סיני — תורה. אין חסידות ווערט דער־קלערט דער חילוק צווישן תורה און תפלה, תורה איז המשכה מלמעלה למטה (פון אויבן אראפ), און תפלה איז העלאה מלמטה למעלה (פון אונטן ארויף).

און דאס מיינט סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (אין דעם ענין פון תפלה): דער סולם שטייט „ארצה". ניט סתם בארץ (בי"ת — מיט א שב"א), נאר ארצה מיט א צוגעגע־בענער ה"א, דאס מיינט אז עס ציט זיך לארץ [24]), נאך ארציות, נידערי־קער אין ארץ [25]), און די עבודה איז, נעמען די דברים התחתונים ביז וואס ליגט מתחת לארץ, און מעלה זיין זיי ניט נאר בשמים — מקיפים, נאר נאך א סך העכער — אין שמימה בתוספת ה"א — מקיפים למקיפים, און נאך א סך העכער — השמימה — עצמות, אהין דארף מען מעלה זיין די גשמיות'דיקע זאכן.

און ווי געזאגט פריער — דאס איז אן עבודה מלמטה למעלה, עבודה בדרך עבודת עבד. כאטש מצד דעם גופא איז דא א תענוג, אבער איר ענין איז עבודת עבד.

כאטש אז מען גיט אויף דעם א כח מלמעלה, וואס דאס איז דער ענין וישכם לבן בבוקר, אז בכל צפרא איז מאיר דער לובן העליון [26]), איז דאס אבער ניט מער ווי בלויז א נתינת כח, אבער די עבודה אליין איז מלמטה למעלה.

דערמיט איז פארשטאנדיק די שייכות פון תפלה צו משכן שני דוקא, ווייל ביידע זיינען איין ענין, נעמען דברים גשמיים און מאכן פון זיי א משכן ודירה פאר דעם אוי־בערשטן.

י. מצד דעם וואס תפלה איז העלאה מלמטה למעלה און מען דארף מעלה זיין אפילו די סאמע נידער־ריקסטע זאכן, און לויט דעם באַ־וואוסטן לשון אז מען דארף מיט־נעמען אפילו די פאנטאפל [27]), איז

---

20) שמות רבה פ"מ, ד.

21) תורה אור ד"ה יהודה אתה. ד"ה יהודה אתה, תרפ"ח.

22) ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תיקוני זהר תיקון מ"ה.

23) בראשית רבה פס"ח, יב.

24) זע כלי יקר על הפסוק.

25) זע בראשית רבה (ספס"ח): מוצב ארצה ויתיצבו בתחתית ההר כו', בבקעת דורא כו'.

26) תורה אור כה, ב.

27) זע שיחת שמחת תורה תש"א אות ח (סה"ש תש"א ע' 32).

אזוי ווי ביי זיך גופא דארף מען מיטנעמען אלע כוחות פון נפש, אויך די נידעריקע כוחות, און מעלה זיין זיי,

אזוי איז אויך ביי אידן בכלל, וואס קודם התפלה דארף מען מקבל זיין אויף זיך מצות ואהבת לרעך כמוך, אזוי ווי עס שטייט אין פרי עץ חיים[28]) און דער אלטער רבי ברענגט עס אין סידור, מען דארף זיך כולל זיין מיט אלעמען צוזאמען, אין אפילו די אידן וואס זיינען בבחינת אהליאב — אזוי ווי עס שטייט אין מדרש: דער געפאלנסטער צווישן די שבטים — דארף מען זיי אויך מעלה זיין.

וואס דאס איז דאך דער ענין פון ואהבת לרעך כמוך, לויט דעם מאמר פון בעל שם טוב, אז מצות אהבת ישראל איז אויך צו א אידן וואס געפינט זיך אין עק וועלט, וואס ער האט אים קיינמאל ניט געזען און האט מיט אים קיינמאל קיין שייכות ניט געהאט.

בשעת א איד שטעלט זיך דאווי־נען, ד. ה. אז ער האט שוין געטאן די הכנות וואס מען דארף טאן פארן דאוונען און ער איז שוין גרייט צו שטעלן זיך דאוונען, וואס מיט דעם עצם ענין פון שטעלן זיך דאוונען, ובפרט נאך די הכנות פון פארן דאוונען, ווערט ער דאך גאר שטארק דערהויבן, ווארום ער רייסט זיך דאך אפ פון אלע ענינים פון וועלט און שטעלט זיך פאר דעם אויבערשטן[29]:

קען ער דאך טראכטן, וואס האט ער דעמאלט פאר א שייכות מיט א אידן וואס האלט נאך ניט ביי דאוונען, אפילו ניט ביי הכנות צו דאוונען, א איד א ירוד. זאגט מען אים, אז מצות אהבת ישראל מיינט אפילו צו א אידן וואס אין אן אנ־דער עק וועלט, אין אן אנדער עק פון זיין וועלט ברוחניות.

נאך מערער זאגט מען אים, אז מצות אהבת ישראל איז אפילו צו אזא וואס ער האט אים קיינמאל ניט געזען — ד. ה. אפילו אידער ער האט זיך געשטעלט גרייטן צום דאווי־נען — און קיינמאל ניט געהאט קיין שייכות מיט אים, ווארום יענער איז באין ערוך צו אים אפילו ווי ער איז אידער ער שטעלט זיך דאווי־נען וואס זיין נשמה (איז דעמאלט מער ניט ווי) באפו[30]).

און דאס איז ניט נאר א מצוה פון אהבת ישראל וואס זי איז דער יסוד פון דער גאנצער תורה, דאס איז אויך נוגע צו זיין דאוונען, און צו זיינע עליות, אהבת ישראל איז די הכנה און הקדמה צו זיין תפלה.

דער טעם אויף דעם איז, ווייל דער סדר העלי' איז, אז מען מוז אויפהויבן פון גאר דעם נידעריקסטן, ווי עס איז באוואוסט[31]) דער משל וואס א בנין הויבט מען אויף דורך א ליוועך.

און עס איז פשוט, אז אויך אין זיין נפש דארף ער מיטנעמען ניט נאר דעם בצלאל שבנפשו נאר אויך דעם דן וירוד שבנפשו. ער דארף דאוונען מיט אלע כחות צוזאמען, פון אלעמען מאכן א משכן פאר דעם אויבערשטן.

28) שער ג, פ״ב.

29) זע לקו״ש ח״ב ע׳ 349 ואילך.

30) ברכות יד, א. ונתבאר בהקדמת לקוטי תורה לג׳ פרשיות (אוה״ת בראשית כרך ו׳ תתרכ, א ואילך).

31) תורה אור ד, א.

יא. און דאָס איז דער ענין פון די אַכצן ברכות פון שמונה עשרה אַנטקעגן די ח"י מאָל כאשר צוה וואָס שטייען במשכן שני וואו עס ווערט דערמאָנט אויך אהליאב, ווייל דער תכלית הכוונה איז צו מאַכן אויך פון די ענינים פון אהליאב אַ משכן, און אַזוי אויך אין תפלה דאַרף מען מעלה זיין אויך אהליאב'ן.

יב. אַזוי ווי אין משכן איז דורך דערהויבונג פון אונטן אַרויף (און בפרטיות אין דעם ענין פון די קרבנות פון משכן, וואָס דאָס איז איינע פון די עיקר עבודות שבמשכן) געווען שפּעטער די המשכה פון אויבן אַראָפּ — ושכנתי בתוכם (ריח ניחוח), און זיי — די העלאה והמשכה — האָבן געבראַכט דעם „כאשר צוה", צוה מלשון צוותא — התקשרות והתחברות, דער פאַרבונד פון די דברים גשמיים מיט עצמות, חיבור נברא ובורא.

— און ווייל דער כוח אויף דער התקשרות איז פון משה רבינו, (אין דער בחינה פון משה רבינו וואָס איז פאַראַן ביי יעדן איינעם) דער־פאַר זאָגט ער כאשר צוה ה' את משה. —

אַזוי אויך אין דעם ענין פון תפלה (וואָס תפלות כנגד קרבנות תקנום). בשעת עס איז דאָ די העלאה, דער מתפלל ווייס אַז ער דאַרף זיך צו קיינעם ניט ווענדן נאָר צום אויי־בערשטן אַליין, — דורך דעם איז ער ממשיך מלמעלה אַלע המשכות וואָס ער דאַרף, רופא חולים ומברך השנים וכו' און די העלאה והמשכה פועל'ן דעם חיבור און די פאַר־איינציקונג פון דעם מענטשן מיט אלקות, ביז צום העכסטן יחוד, וואָס דאָס איז סיום התפלה „בשלום".

(משיחות פרשת ויקהל, פקודי, תשי"א, תשח"י)

יג. פון פרשת פקודי גייט מען אַריין אין פרשת ויקרא.

די שייכות פון ביידע פרשיות איז:

ביי דער ענדע פון פרשת פקודי רעדט זיך וועגן דעם ענן (וואָלקן) וואָס איז געווען אויף דעם משכן. ענן איז העלם, וואָס האָט ניט גע־לאָזן משה'ן אַריינגיין אין אוהל מועד, ולא יכול משה גו', דערנאָך איז ויקרא אל משה, קריאה איז דער ענין פון גילוי (אַנטפּלעקונג). דער גילוי וואָס נאָך העלם.

דער גילוי וואָס נאָך דעם העלם איז העכער ווי גילוי אַליין, ווי באַ־וואוסט.

יד. דער ענין פון גילוי וואָס נאָך דעם העלם אין דער עבודה פון מענטשן איז עבודת התשובה. תשובה קומט דאָך נאָך דעם ווי דער מענטש האָט זיך דערווייטערט פון אלקות — העלם. און תשובה איז דאָך דער טייטש צוריקגעקערט — גילוי.

אויך ביי תשובה — אַזוי ווי ביים גילוי וואָס נאָכן העלם — איז כפלים לתושי' [32], ביז צו תכלית התשובה — זדונות נעשו לו כזכיות, אתהפכא חשוכא לנהורא (זדונות ווערן ווי זכיות און פינצטערניש ווערט איי־בערגעקערט אויף ליכטיקייט).

טו. דאָס איז אויך דער פשט וואָס במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם [33].

---

32) זע אויבן עמוד 186.

33) ברכות לד, ב. רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ד. און זע בספר המאמרים תש"ט עמוד 183 בהערה.

בײ צדיקים זײנען פאַראַן זכיות. און אין דעם גופא זײנען דאָ צװײ מדריגות: א) די המשכה דורך מצוות עשה, װאָס דאָס איז דער קו פון ועשה טוב. ב) די המשכה דורך מצוות לא תעשה, דער קו פון סור מרע, אָבער דאָך מער ניט װי אָפּ־שטופן דעם רע, ניט איבערקערן דעם רע אַלײן צו טוב. אין אַ ענין און עבודה פון גילוײם זײנען דאָ הגבלות, רע בלײבט רע און מען מוז דאָס אָפּשטופן. אָבער תשובה װאָס דאָס רירט אָן אין עצם הנפש און אַזױ אױך למעלה אין עצמות, דאָרטן זײ־נען ניטאָ קײן הגבלות. זדונות אַלײן װערן זכיות.

און דאָס איז דער ענין פון תכלית הקריאה װאָס קומט נאָך העלם, ניט אָפּשטופן און אַראָפּנעמען דעם העלם, נאָר אַז „לילה כיום יאיר" (נאַכט װעט לײכטן װי טאָג).

טז. און דאָס איז אַ הוראה צו יעדער אײנעם אין זײן עבודה, אַז אין װעלכן מצב ער געפינט זיך, טאָר ער זיך ניט מיאש זײן חס ושלום, נאָר אדרבה דורכן העלם קען מען צוקומען צו אַ העכערן גילוי.

אַזױ אױך װעגן דורות בכלל. פרעגט מען דאָך די קשיא: עס זײ־נען געװען אַ סך שענערע דורות װי הײנט און פונדעסטװעגן איז מען געװען נאָך װײט פון דער גאולה, הײנט װי זאָל מען עס פאַרשטײן, אַז דוקא אין דעם דור װאָס אכשור דרא בתמי' װעט זײן די גאולה?

איז דער ענטפער אױף דעם, אדרבה, היא הנותנת כנ"ל.

צו פאַרטאָג איז דער שלאָף אַ שטאַרקערער, און דעמאָלט דאַרף מען זען זײער שטאַרקן זיך ניט צו פאַרשלאָפן חס ושלום און אױפכאַפּן זיך צום אור הבוקר, ביז מען װעט זוכה זײן צו „לילה כיום יאיר".

(משיחת פרשת פקודי, תשי"ז)

לקוטי שיחות

•

ויקרא

פרשת ויקרא

פ' זכור

א. אין אָנהויב פרשת ויקרא (פ' הקרבנות) שטייט, אדם כי יקריב מכם קרבן להוי'. אין פלוג איז ניט פאַרשטאַנדיק: אויב דער פירוש איז נאָר כפשוטו, אַז דער „מכם" גייט אויפן וואָרט „אדם", אַז אַ מענטש פון אייך וועט מקריב זיין, האָט ער געדאַרפט זאָגן אדם מכם כי יקריב, פאַרוואָס זאָגט ער אדם כי יקריב מכם?

איז דאָך באַוואוסט וואָס ס'שטייט אויף דעם אין חסידות, אַז דערמיט קומט ער אויך דערקלערן דעם ענין פון קרבנות ברוחניות — אין עבודה בנפש האדם.

עס איז דאָך באַוואוסט דער דיוק רז"ל [1] אויפן פסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל. וואָס פון דעם איז פאַרשטאַנדיק, אַז אַלע עבודות וואָס זיינען געווען אין משכן ומקדש הגשמי, זיינען אויך דאָ אין רוחניות — אין דעם מקדש הרוחני וואָס איז פאַראַן אין יעדן אידן.

דאָס איז בנוגע אַלע עבודות. מכל שכן עבודת הקרבנות, וואָס אויך אין מקדש הגשמי גופא — וואָס כפשוטו איז דאָס געווען אַן עבודה גשמית און מען האָט מקריב געווען אַ בהמה גשמית — איז אין פנימיות דאָס אויך געווען אַן עבודה רוחנית.

דערפאַר האָט געדאַרפט זיין — בשעת הקרבת הקרבן — די באַטייליקונג פון די כהנים מיט זייער עבודה, און די לויים בשירם וזמרם, וואָס דאָס זיינען ענינים רוחניים. ווי עס שטייט אין זהר [2] דכהני בחשאי וברעותא דלבא — המשכה, ולויים בשירה וזמרה — העלאה מלמטה למעלה.

איז דאָך עבודת הקרבנות אויך אין מקדש געווען אַן עבודה רוחנית, און מכל שכן עבודת הקרבנות ווי עס איז ביי יעדן אידן.

די דערקלערונג פון פסוק לויטן טייטש פון אַלטן רבי'ן [3]: „אדם כי יקריב", ווען אַ מענטש וויל נתקרב ווערן צו אלקות (וואָס דער ענין פון קרבן איז קירוב הכחות והחושים) [4], איז „מכם קרבן להוי'", דאַרפט איר מקריב זיין פון אייך אַליין.

ב. אין דעם אַליין זיינען פאַראַן צוויי פרטים: א) „מכם", דער קרבן פון נפש האלקית. ב) „מן הבהמה", די בהמה וועלכע געפינט זיך אין דעם מענטשנס האַרץ, ד. ה. פון נפש הבהמית. וואָס אויף דעם רעכנט

---

1) זע אויבן עמוד 165.

2) חלק ג לט, א. זע אויך ביאורי הזהר ריש פרשת ויצא, לקוטי תורה ואתחנן ד"ה וידעת (השני) פרק ב. שם סוכות ד"ה ושאבתם (השני) פרק א.

3) ד"ה ושאבתם מים חג הסוכות תש"א (סה"מ קונט' ח"ב תנ, א־ב). קונטרס לימוד החסידות פרק יב. זע אויך לקוטי תורה ד"ה אדם כי יקריב.

4) ספר הבהיר סימן מו (קט). זע אויך זהר חלק ג ה, א. של"ה מסכת תענית (ריא, ב). זע אויך פרי עץ חיים שער התפלה פרק ה.